

**VIII МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З ЕКОЛОГІЇ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
ІНВАЗІЙНИХ РОСЛИН**

*(VIII International Conference Ecology and Management of Alien
Plant Invasions, 5–12 September 2005, Katowice, Poland)*

Проблема неаборигенних організмів, зокрема інвазійних видів адвентивних рослин, уже давно стала проблемою довкілля. Тому очевидним є зростаючий інтерес до неї передусім науковців, які ініціювали перші дослідження у цьому напрямку та міжнародні наукові форуми, а також менеджерів, освітян, представників державних та недержавних органів управління тощо.

Коротко спинимося на історії форумів з даної тематики. Вони були започатковані М. Вейдом (M. Wade), Л. Чайлдом (L. Child) та Дж. Брокком (J. Brock) серією робочих нарад у США, які згодом ініціювали проведення першої міжнародної конференції «Екологія та менеджмент інвазійних прибережних і водних рослин» («Ecology and Management of Invasive Riparian and Aquatic Plants»), що відбулася 1992 р. у Великій Британії (Loughborough University, UK). Як видно з назви, учасники форуму зосередилися передусім на дослідженні впливу видів інвазійних рослин на прибережні та водні екосистеми, ролі останніх у підтриманні фітоінвазій. Друга конференція «Інвазії рослин. Теорія та практики» («Plant Invasions: Theory and Applications») (Kostelec nad Cernými lesy, Czech Republic) була організована у 1993 р. АН Чеської Республіки спільно з Міжнародним центром екології ландшафтів (ICOLE) та Європейським товариством дослідників бур'янів (EWRS). Її учасники акцентували увагу на теоретичних засадах фітоінвазій.

Третя конференція — «Екологія та менеджмент інвазійних адвентивних рослин» («Ecology and Management of Invasive Alien Plants») відбулася у 1995 р. у США (Arizona State University, USA) і відтоді фактично започаткована аббревіатура ЕМАРІ; у програмі роботи форуму гармонійно поєдналися теоретичні та прикладні аспекти проблеми інвазії видів адвентивних рослин. Четверта конференція — «Ecology of Invasive Alien Plants» (Berlin, Germany), організована Інститутом екології Берлінського технічного університету у 1997 р., звернула увагу дослідників головним чином на екологію та поширення видів інвазійних рослин, причини їх появи і масового розповсюдження, а також оцінку наслідків інвазій. У роботі форуму вперше брали участь українські ботаніки — Р.І. Бурда, В.В. Протопопова, В.К. Тохтар та М.В. Шевера. Враховуючи, що острови Середземного моря є головними центрами різноманітності європейських видів рослин, а інвазія адвентивних рослин на островах становить суттєву загрозу, п'яту конференцію «Ecology of Invasive Alien Plants» (University of Sassari, Italia) було вирішено провести у 1999 р. на базі національного парку Магдалена (La Maddalena, Sardinia); у її матеріалах також опубліковані праці ботаніків України (В.В. Протопопова, М.В. Шевера). Шоста конференція «Ecology and Management of Alien Plant Invasions» (ЕМАРІ) вдруге відбулася у Великій Британії у 2001 р. Особливий інтерес у її учасників викликали проблеми біологічного контролю інвазійних видів рослин. У 2003 р. у США відбулася сьома конференція «Інвазійні рослини у природних та антропогенних екосистемах. Зв'язок науки та менеджменту» («Invasive Plants in Natural and Managed Systems: Linking Science and Management»), організована спільно Американським науковим бур'янологічним товариством (WSSA), Американським екологічним товариством (ESA) та Комітетом з менеджменту карантинних й екзотичних бур'янів Федерального міжнародного агентства (FICMNEW). Інтерес до проблеми впливу інвазійних рослин на природний рослинний покрив, піднятої на конференції, об'єднав найбільшу за час проведення таких форумів кількість учасників — понад 700; з-поміж них були як науковці, так і практики, представники громадськості.

Повні тексти наукових повідомлень учасників усіх форумів опубліковано окремими статтями у монографіях «Інвазії рослин» («Plant Invasions», 1997, 1998, 2001, 2003), що виходять друком у відомому видавництві Backhuys Publishers (Leiden, The Netherlands).

Чергова, восьма, конференція ЕМАРІ (VIII International Conference Ecology and Management of Alien Plant Invasions, 5–12 September 2005) проходила у вересні 2005 р. у м. Катовіце, в Сілезькому університеті, де традиційно розвивається напрямок промислової ботаніки. Її відкрила голова організаційного комітету д-р Б. Токарська-Гузик (Dr. B. Tokarska-Guzik). З привітаннями до учасників звернулися ректор університету, представники Міністерства навколишнього природного середовища Польщі, Катовіцького воєводства та мерії Катовіце. На міжнародний форум прибуло 149 учас-

ників з понад 30 країн Європи (131), Північної (7) та Південної (1) Америки, Азії (4), Африки (4), Австралії (2).

Загалом на конференції було виголошено замовлені Оргкомітетом 3 лекції: С. Далера (С.С. Daehler, USA) «Гаваї як полігон для вивчення інвазій рослин: перегляд наукових та громадських поглядів у перспективі» («Hawaii as a laboratory for plant invasions: shifting scientific and human perspectives over time»), П. Гульме (P. Hulme, UK) «Острови та інвазія: Середземноморська Одисея» («Island and Invasion: a Mediterranean Odyssey»); Д. Ріхардсона (D.M. Richardson, S. Africa) «Практична біогеографія — як зробити зрозумілою екологію інвазій для управлінців і законодавців» («Practical biogeography — making invasion ecology understandable to managers and legislators»). Серед найцікавіших відзначу ще такі повідомлення: Е. Кустера зі співавторами «Що робить види адвентивних рослин інвазійними» («Which traits make an alien invasive?» (E. Küster, S. Klotz, I. Kühn, Germany); Н. Фунтеса зі співавторами (N. Fuentes, E. Ugarte, S. Klotz, Germany) «Реконструкція поширення видів інвазійних рослин на підставі гербарних даних — на прикладі Чилі» («Reconstructing the spread of invasive species using herbarium data — a case study from Chile»); П. Пишека зі співавторами (P. Pyšek, V. Jarošík, M. Williamson, E. Garcia-Berthou, D. Sol, Czech Republic) «Фактори, що впливають на успіх натуралізації: глобальні закономірності» («Factors affecting naturalization success: a global pattern»); Л. Хорун зі співавторами (L. Khorun, D. Sokoloff, A. Notov, Russia) «Історична модель динаміки адвентивної флори деяких регіонів центральної Росії» («The historical model of dynamics of alien flora of several regions of Central Russia»); З. Мірка та Б. Токарської-Гузик (Z. Mirek, B. Tokarska-Guzik, Poland) «Інвазії рослини та грибів у Польщі» («Plant and fungi invasions in Poland») та ін. У них акцентується увага на питаннях дослідження біоекології видів інвазійних рослин і факторів, що сприяють успіху їх натуралізації, а також динаміці адвентивних флор.

На конференції було організовано дві стендові сесії. На першій — «Біологія та поширення видів адвентивних рослин» («Alien plant species biology and distribution») — розглядалися питання біології, хорології, екології, інвазійного потенціалу окремих видів адвентивних рослин та ін. Наприклад, до вже «традиційних» інвазійних видів у більшості країн Європи, у т.ч. і в Україні, *Ambrosia artemisiifolia* L., *Impatiens royle* DC., *Heracleum mantegazzianum* Sommier et Levier, *Reynoutria japonica* Houtt. тощо долучилися *Buddleia davidii*, *Elodea nuttallii*, *Rosa rugosa* та ін., які в Україні нині відомі як здичавілі з культури з одиничних місцезростань. Тому вже зараз їх, як й інші види, слід ретельно фіксувати і проводити моніторингові дослідження. На другій сесії — «Екологічне вторгнення та менеджмент» («Ecological impact and management») — аналізувалися прикладні аспекти проблеми, головним чином результати контролю та менеджменту інвазійних видів рослин.

На конференції працювало чотири семінари: «Види рослин європейського походження як інвазійні в Австралії: таксономія та визначення» («Plant species originating from Europe as invasive alien in Australia: taxonomy and

determination») — куратори А. Шеппард (A. Sheppard) та Дж. Брунду (G. Brundu), «Рід *Oenothera* в Європі: інвазія шляхом гібридизації (у т.ч. колекція видів *Oenothera* у Гербарії Сілезького університету)» («*Oenothera* genus in Europe: invasion through hybridisation (including collection *Oenothera* species in Herbarium University of Silesia)» — куратор К. Ростаньські (K. Rostański); «Нові підходи та методики в екології та контролі *Fallopia*» («New approaches and techniques in *Fallopia* ecology and control») — куратори Л. Чайлд (L. Chaild) та Дж. Брок (J. Brock); «База даних по інвазійних видах: у т.ч. поширення і негативний екологічний та економічний вплив» («Invasive species databases: including distribution and negative ecological economic effects») — куратори П. Гульме (P. Hulme) та П. Пишек (P. Pyšek).

Наприкінці конференції відбулася загальна дискусія, представлено звіт керівників семінарів та організаторів форуму.

На території парку культури в м. Хожув учасники конференції спілкувалися у невимушеній обстановці, знайомилися з експозицією етнографічного музею, слухали сілезькі народні мелодії у виконанні фольклорного ансамблю Університету. Наступного дня відбулася екскурсія історичними місцями стародавнього Кракова, що включала знайомство з архітектурними пам'ятками міста, відвідання музею Ягеллонського університету, музею природи та ботанічного саду Інституту ботаніки, музею солекопальні у Величці. Було організовано дво- і тридобові ботанічні екскурсії у Пенніни і Татри та Біловезьку пушу.

До початку роботи конференції опубліковано збірник матеріалів, що вмістив тези замовних лекцій, наукових доповідей і постерів: «VIII International Conference Ecology and Management of Alien Plants Invasions. Proceedings» (Katowice, 2005. — 95 p.). У матеріалах представлено повідомлення В.К. Тохтаря «Стратегія та успіх видів адвентивних рослин в індустріальних районах» («Strategy and behavior of alien species in industrial region»), В.В. Протопопової та М.В. Шевери «Тенденція та поширення *Elaeagnus angustifolia* L. у північному Причорномор'ї (Україна)» («Tendency of distribution of *Elaeagnus angustifolia* L. in Northern Black Sea region (Ukraine)»).

Отже, започатковані на початку 90-х рр. ХХ ст. конференції з екології інвазійних видів уже стали традиційними і дуже популярними, проводяться кожні два роки у різних країнах світу, постійно розширюється кількість її учасників і коло обговорених питань. Наступну, 9-ту, конференцію «EMAPI 9» заплановано на 17—21.09.2007 у м. Пертс (Австралія); з інформацією про форум уже можна ознайомитися на сайті оргкомітету: <http://www.congresswest.com.au/emap9>.

На завершення повідомлення вважаю приємним обов'язком щиро подякувати польським колегам із Сілезького університету — докторам Б. Токарській-Гузик (B. Tokarska-Guzik), Г. Возняк (G. Wozniak), Б. Венгжинек (B. Węgrzynek), К. Бздезі (K. Bzdéga), А. Ростаньському (A. Rostański) за запрошення взяти участь у роботі форуму та доброзичливу різнобічну допомогу під час конференції.

М.В. ШЕВЕРА